

KIÁLLÍTÁSVEZETŐ
EXHIBITION GUIDE

LABRISZ 25 HERSTORY KIÁLLÍTÁS

LESZBIKUS HERSTORY MAGYARORSZÁGON

labrisz.hu
labriszarchivum.org

2024.11.09-24.

MEGNYITÓ: 2024.11.09. 18H

HELYSZÍN: 2B GALÉRIA

(1092 BUDAPEST, RÁDAY U. 47.)

HU A Labrisz Leszbikus Egyesület 1999-ben került bejegyzésre, vagyis idén huszonöt éves! Ez az időtartam bármilyen közösség életében jelentős. Ha azonban azt is figyelembe vesszük, hogy ez egy női melegjogi szervezet eddigi életideje a magyarországi rendszerváltás óta eltelt harminc évben, még inkább érezhetjük a súlyát.

Ennyi idő történéseit érdemes számba venni, mert van mire visszatekinteni. Ez a történeti összegzés azonban egyáltalában nem öncélú vagy belterjes. Szól a magyarországi lesbikusságról, melegségről ebben az időszakban, és sok minden másról is beszél: rendszerváltás-történet, a szabadság vágyának, megélésének, az ezért aktívan, felelősen cselekvésnek a története. Vall kisebbségi helyzetről, marginalitásról, nőiségről, a nők mint kisebbség emancipációjáról, autonómiájáról, erejéről, és általában a civil kezdeményezések, alulról szerveződő közösségek működéséről, sikereiről, kudarcai-ról és kitartásáról. Megmutatja a nyitottság, a kapcsolódás, a felvállalás és a figyelem összetartó erejét.

A 2B Galériában most megnyíló történeti és művészeti kiállítást ennek jegyében hoztuk létre a Labrisz archívumának anyagaiból. A különböző médiumú – levél, fanzine, analóg fotográfia, videó, hanganyag, szépirodalmi szöveg, oral history, pontosabban herstory – dokumentumokhoz asszociatív módon kapcsolódó műal-

kotásokat csatolunk, kiemelendő az adott dokumentum sokféle értelmezési rétegét.

EN Labrisz Lesbian Association was registered in 1999, so this year it is twenty-five years old! This is a significant period in the life of any community. However, if we also consider that this is the lifespan of a lesbian organisation within the thirty years since the change of regime in Hungary, we can feel its weight even more.

It's worth taking stock of what has happened through all this time, because there is a lot to look back on. But this historical summary is by no means an end in itself. It speaks about lesbian-ness in Hungary during this period, and it speaks about many other things as well: the history of the democratic regime change, the history of desire for freedom, of living it, of acting actively and responsibly to achieve it. It is a story about minority status, marginality, femininity, the emancipation of women as a minority, their autonomy, their strength, and in general about the functioning, successes, failures and perseverance of civil initiatives, grassroots communities. It shows the cohesive power of openness, connection, empowerment and attention.

The history and art exhibition opening at 2B Gallery is inspired by all this and is

based on material from the Labrisz herstory archive. Documents of various genres - letters, fanzines, analogue photography, video, audio, fiction, oral history, herstory - are accompanied by artworks that are associatively linked to the documents, highlighting the many layers of interpretation of each document.

25

Labrisz

HU Egy generációnyi idő. A tevékenységek, a körülmények, a tagság változtak, de az alapvető célok nem: a leszbikus, biszexuális és transz nők önellátásának, közösségeinek és láthatóságának erősítése, elsősorban a kultúra és az oktatás eszközeivel.

Nagyon más személyes és politikai helyzetben indultunk 1999-ben. Amikor elmeséljük a Labrisz történetét, akkor ezt a tágabb történetet is elmeséljük. A fejlődés nem egyenes vonalú: a politikai környezet szempontjából most, 2024-ben rosszabb helyzetben vagyunk, mint 1999-ben.

Ugyanakkor vannak fejlemények, amiket nem lehet visszafordítani vagy eltörölni. És van megújuló

energia, ellenállás, kreatív aktivizmus is.

have not: to strengthen lesbian, bisexual and trans women's self-acceptance, communities and visibility, primarily through the means of culture and education.

We set out in a very different personal and political context in 1999. When we are telling the story of Labrisz, we are also telling this broader story. Progress is not a straight line: we are in a worse position now, in 2024, than we were in 1999, in terms of the political environment. However, there are developments that cannot be reversed or erased. And there is renewable energy, resistance, and creative activism, as well.

EN The time of a generation. The activities, the circumstances, the membership have changed, but the basic goals

MULT JELEN JÖVŐ

MÚLT – JELEN – JÖVŐ

KULTURÁLIS-MŰVÉSZETI KITEKINTŐ

PAST – PRESENT – FUTURE

AN OUTLOOK ON CULTURE AND ART

1.

„A [herstory] archivist munkában”
installáció, 2024
privát gyűjtésű fotók,
dokumentumrészletek, tárgyak

“The [herstory] archivist at work”
installation, 2024
photos, excerpts, objects from private
collections

2.

„Időtálló lesbikusok” interjúsorozat
(Antoni Ritával a Nőkért Egyesület
elnökével, Borgos Anna pszichológus,
nőtörténész, genderkutatóval, a Labrisz egyik
alapítójával és Horváth Györgyi médiakutató,
irodalomkritikussal)
mozgókép, 25’23” & 4’52” & 32’30”, 2024

“Timeless lesbians” interview series (with
Rita Antoni, President of Nőkért Association;
Anna Borgos, psychologist, women’s
historian, gender studies scholar, founding
member of Labrisz; Györgyi Horváth, media
scholar and literary critic)
*video interview, 25’23” & 4’52” & 32’30”,
2024*

HU A rendszerváltás előtti időkből, még inkább a háború előtti időszakból nagyon kevés nyom és forrás maradt fenn a lesbikus létről Magyarországon. Nyilvánvalóan léteztek nők, akik nőket szerettek, azonban az 1970-es, ’80-as évekig a lesbikus identitás és életforma gyakorlatilag láthatatlan, sőt elképzelhetetlen volt; még inkább, mint a férfi homoszexualitás. Ezért ebből az időszakból csak töredékek maradtak, néhány ismertebb nő történetének nyomai.

A 20. századelőn Magyarországon a saját nemükhöz vonzó nőket (hogy nevezhetjük-e őket lesbikusoknak, külön történeti-pszichológiai vita tárgya) kívül álltak a társadalmi-intézményes elnyomás, a férfiakra alkalmazott szankciók és stigmák rendszerén, de a társadalmi elismerés és ön(f)elismerés lehetőségén is. Ez a diskurzuson kívüliség, a szórványos és egyoldalú reprezentációk a láthatóság szinte teljes hiányát vonták maguk után. A nők homoerotikus vonzalmát részletesebben dokumentáló elérhető források

egyrészt **bíróági jegyzőkönyvek vagy pszichiátriai szakirodalmak** (mint **Tormay Cécile** rágalmazási pere és **Vay Sándor** törvényszéki-pszichiátriai esete, illetve szexuál-pszichiátriai, pszichoanalitikus munkák), másrészt házasságban élő vagy „egyedülálló” nők intim barátságáról vagy szerelméről szóló **személyes dokumentumok** (mint **Czóbel Minka** vagy **Török Sophie** levelezése). A források meglehetősen keveset mutatnak meg a nők saját hangjáról, arról, hogy ők maguk hogyan lát-

ták, értékelték vagy nevezték meg önmagukat, és hogyan gondolkodtak saját nők iránti vonzalmukról.

A háború után, a rendszerváltás előtt még mindig nagyon kevés nyíltan leszbikus nőről tudunk. Köztük van **Galgóczi Erzsébet** író (1930-1989), aki *Törvényen belül* című kisregényében (1980) elsőként tematizálta a leszbikus szerelmet, az 1956 utáni Magyarország politikai közegébe helyezve. „Hősnői könyvet akartak, tudást, fürdőszobát akartak, villanyt, folyóvizet és önrendelkezést, s Galgóczi azt beszéli el, hogy miként fizetik ennek árát.” (Nádas Péter: Galgóczi brutális hazája)

Gobbi Hilda színművész (1913-1988) ugyancsak váltalta nők iránti vonzalmát és kapcsolatait. Az ötvenes évektől Temessy Hédivel, a hetvenes évek közepétől haláláig Galgóczi Erzsébettel élt kapcsolatban.

Vay Sándor (Sarolta) (1859-1918) az egyik első ismert nem heteroszexuális/nem ciszgender nő, újságíró és író volt a 20. századfordulón. Nőnek született, magyar arisztokrata családba, de a korabeli hagyományos dzsentri férfi életét élte. Több hosszú távú kapcsolata, sőt házassága is volt nőkkel. Egy pénzügyi botlást követően vizsgálati fogságba került. Az igazságügyi orvosszakértői jelentés alapján a neves német pszichiáter, Richard von Krafft-Ebing hosszú esettanulmányt közölt róla *Psychopathia sexualis* című művében, „Gynandria”

címszó alatt, a „nők veleszületett szexuális zavaráról” szóló fejezetben – innen tudjuk a legtöbbet Vay életrajzáról. Alakja a korabeli nemzetközi sajtóban is többször szerepelt.

Czóbel Minka eredeti hangú szimbolista költő (1855-1947) és a német származású festő, **Helene Büttner**, alias Bob (1861-1947) évtizedekig éltek együtt egy kelet-magyarországi faluban, Anarcspusztán.

Babitsné **Török Sophie** (1895-1955) költő szublimált szenvedélyei, női barátságai verseiből, levelezéséből, nap-tárbejegyzéseiből rekonstruálhatók.

Tormay Cécile (1875-1937) író, szerkesztő, közéleti szereplő a leszbikus herstory elmentmondásos alakja. Titkos leszbikus kapcsolatot folytatott Zichy Rafaelné Pallavicini Eduardina grófnővel, akinek a férje a tribádizmus vádjával kezdeményezte a válást. A nő ezután rágalmazási pert indítottak ellene, sikerrel. A cselédek tanúvallomásai ellenére, amelyek egészen egyértelműen utaltak a nők kapcsolatának jellegére, a bíróság aszexuális barátságnak tekintette azt. Ez egyértelműen Tormay politikai kapcsolatainak, a Horthy-rendszerben betöltött szerepének volt köszönhető. A nyilvános botrányt teljes elhallgatás követte. Tormay jobboldali politikai elkötelezettsége és antiszemitizmusa (saját önmegtágadásával együtt) bonyolulttá teszi a magyar leszbikus emlékezetben való elhelyezését is.

EN Very few traces and sources about lesbianism in Hungary have remained from the state-socialist period, and even less from the pre-war period. Obviously, women who loved women did exist, but until the 1970s and '80s lesbian identity and lifestyle was practically invisible, even unimaginable, even more so than male homosexuality. Therefore, only fragments of this period remain, traces of what happened to some of the better-known women.

In early twentieth-century Hungary, women who were attracted to women (whether we can call them lesbians can be a subject of historical-psychological debate) were outside the system of social and institutional oppression, as sanctions and stigmas applied only to men. However, this also meant that they were outside the possibility of social recognition and self-acknowledgement, either of which could have served to affirm their lesbian identity. This exclusion from the discourse, with its sporadic and one-sided representations, has led to an almost complete lack of visibility. The available sources that document women's homoerotic attractions in more detail are **court records or psychiatric literature**, on the one hand (such as the libel trial of **Cécile Tormay**, or the forensic-psychiatric case of **Sándor Vay**, or some sexual-psychiatric and

psychoanalytic works), and **personal documents** about the intimate friendship or love of married or 'single' women (such as the correspondence of **Minka Czóbel** or **Sophie Török**), on the other. The sources reveal very little about the women's own voices, how they saw, valued or named themselves, and how they thought about their own attraction to women.

After WW2 and before the 1989 regime change, we still know very little about openly lesbian women. One of them is the writer **Erzsébet Galgóczi** (1930-1989), who was the first to thematise lesbian love in her novel *Another Love* (1980), setting it in the political context of post-1956 Hungary. "Her heroines wanted books, knowledge, bathrooms, electricity, running water and self-determination, and Galgóczi tells the story of how they paid the price." (Péter Nádas: Galgóczi's brutal homeland)

Hilda Gobbi (1913-1988), an actress, was also out about her lesbianity and her relationships. Her partners were the actress Hédi Temessy from the 1950s, and Erzsébet Galgóczi from the mid-1970s until her death.

Sándor (Sarolta) Vay (1859-1918), a journalist and writer, was one of the first known non-heterosexual/non-cisgender women at the turn of the 20th century. She was born a woman into a Hungarian aristocratic family

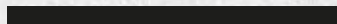
but lived the traditional gentrified male life of the time. She had several long-term relationships and even marriages with women. After a financial slip-up, he was taken into custody on remand. Based on the forensic report, the renowned German psychiatrist Richard von Krafft-Ebing published a long case study of him/her in *Psychopathia Sexualis*, under the title "Gynandria", in the chapter on "congenital sexual disorder in women". It is this text from which we know the most about Vay's biography. His figure was also featured in the international press of the time.

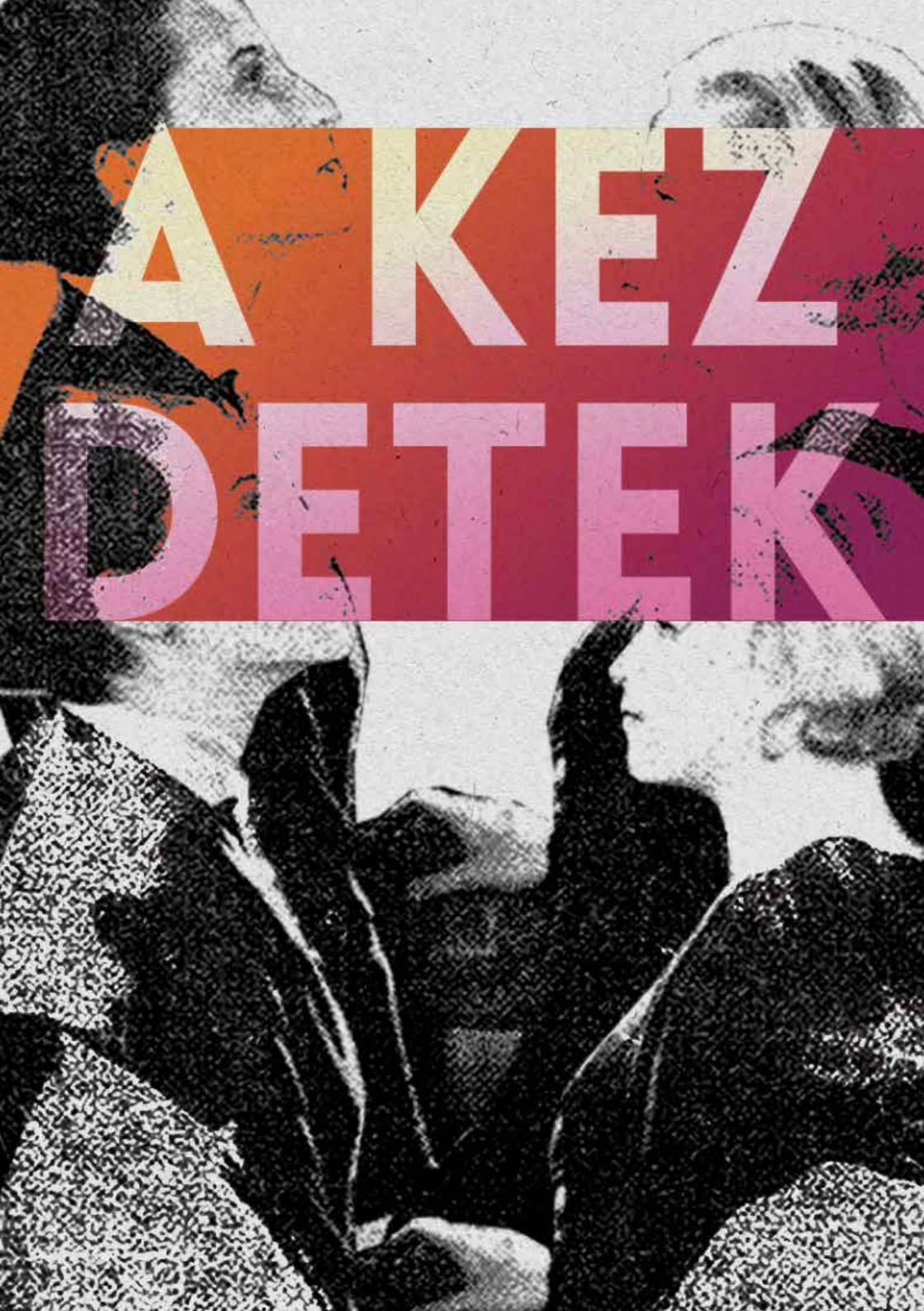
Minka Czóbel, a symbolist poet with an original voice (1855-1947), and the German-born painter **Helene Büttner**, alias Bob (1861-1947), lived together for decades in the village of Anarcspuszta in Eastern Hungary.

The sublimated passions and female friendships of the poet **Sophie Török** (1895-1955), wife of the renowned poet Mihály Babits, can be reconstructed from her poems, correspondence and calendar entries.

Cécile Tormay (1875-1937), writer, editor and public figure, is a controversial figure of lesbian herstory. She was in a secret lesbian relationship with Countess Eduardina Pallavicini (Mrs. Rafael Zichy), whose husband initiated a divorce on the grounds of tribadism. The women then sued him for

libel, with success. Despite the testimonies of the servants, which quite clearly indicated the nature of the women's relationship, the court considered it to be an asexual friendship. This was clearly due to Tormay's political connections and her role in the Horthy regime. The public scandal was followed by a complete cover-up. Tormay's right-wing political commitment and antisemitism (as well as her own self-denial) make her place in Hungarian lesbian memory controversial.

A KEZ DETTEK

HU A leszbikus tér hiányát érzékelve néhány nő 1996-ban **Labrisz** címmel fénymásolt fanzine-okat szerkesztett. A lapban leszbikus és feminista témájú hírek, beszámolók, versek, cikkek, esszék, illetve eszszé- és prózafordítások voltak olvashatók. Az újság szerkesztői és olvasói közti személyes találkozásból indultak ki a rendszeressé váló Labrisz-esetek, majd az egyesület 1999-es hivatalos megalakulása.

A nevet Sándor Bea javaslatára választottuk, a belgrádi Labris után, amely akkor már létezett.

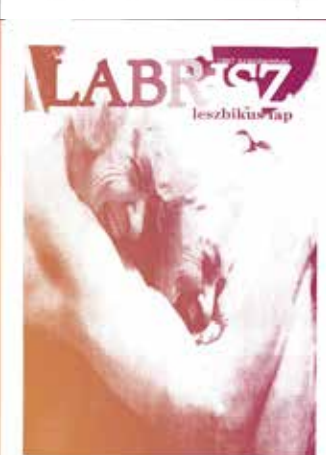
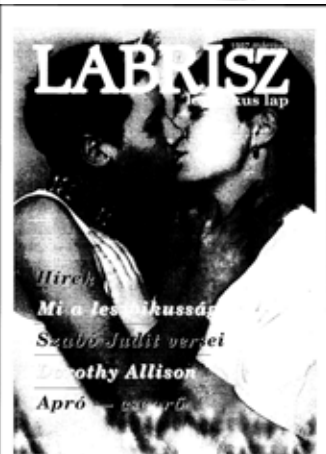
Az első *Labrisz*-szám mottója: „Legyen egy új lap. Szóljon nőknek és nőkről. Olyan nőknek és olyan nőkről, akik a nőket szeretik – vagy akik szeretik a nőket. Szóljon végre rólunk és nekünk. Legyen a neve Labrisz – annak a kétélű bárdnak a neve, amely a leszbikusok szimbóluma lett. Legyen fegyver és védelem és munka meg szórakozás, legyünk benne mi magunk. Hogy lássuk és érezzük: vagyunk, és hogy örüljünk ennek, és beszéljünk róla. Legyen azért, hogy tudjunk egymásról, gondolkodjunk és beszéljünk együtt – hogy legyen hangunk. Mert hangunk csak úgy lehet, ha beszélünk és írunk, és hallgatjuk-olvassuk egymást – ha van képünk magunkról. Erre legyen a Labrisz – kép és hang legyen.” (Sándor Bea)

EN Sensing a lack of lesbian space, a few women edited photocopied fanzines called **Labrisz** in 1996. The magazine featured lesbian and feminist news, reviews, poetry, articles, essays, and translations of essays and prose. The personal encounters between the magazine's editors and readers led to the regular Labrisz evenings and the official foundation of the association in 1999.

The name was chosen at the suggestion of Bea Sándor, after Labris in Belgrade, which already existed at the time.

The motto of the first Labrisz issue:

“Let there be a new magazine. Let it be for women and about women. For and about women who love women. Let it talk about us and for us. Let it be called Labrisz – the name of the two-edged axe that has become the symbol of lesbians. Let it be a weapon and protection and work and fun, let it be us. In order to see and feel that we exist, and to be happy about it, and to talk about it. To know about each other, to think and talk together – to have a voice. Because we can only have a voice if we speak and write and listen and read each other – if we have an image of ourselves. That's what Labrisz should be – an image and a voice.” (Bea Sándor)

A KEZDETEK THE BEGINNINGS

3.

Mások, Nőszemély

folyóiratszámok, 1993, 1995, 1997, 2001
magazine issues, 1993, 1995, 1997, 2001

4.

**Filmhírek –programajánló, benne:
az Első Magyar Meleg és Lesbikus
Filmfesztivál programja**

folyóirat részlet, 1993

**Film News – upcoming events section,
including: the programme of the First
Hungarian Gay and Lesbian Film
Festival**

magazine excerpt, 1993

5.

Labrisz Újság

folyóirat lapszám, 1996-1998

Labrisz Magazine

magazine issues, 1996-1998

6.

Labrisz Hírlevél

nyomtatott kiadvány, 2001-2006

Labrisz Newsletter

printed publications, 2001-2006

7.

Labrisz fotóalbum

jegyzetekkel kísért, összefűzött fotók, rajzok,
1996-2004

Labrisz photo album

collection of photos and drawings with notes
added, 1996-2004

8.

Szabó Judit: Búcsú

kézirat, nyomtatásban megjelent szöveg,
kritika, szerkesztői válaszlevél, 1993

Judit Szabó: Farewell

manuscript, printed publication, critique,
editorial response, 1993

9.

**Fotók Borgos Anna, Szabó Judit
gyűjtéséből és a Labrisz herstory
állományából**

fotó dokumentáció, nagyított, kasírozott
fotók, 1996-2010

**Photos from the collections of Anna
Borgos, Judit Szabó, and the Labrisz
herstory archive**

photo documentation, magnified and
mounted photos, 1996-2010

10.

Takács Mária: *In memoriam Pink Piknik*

mozgóképfilm, 13'29", 2009

Mária Takács: *In memoriam Pink Piknik*

video, 13'29", 2009

11.

Leszbikus terek x Ladjánszki Márta: EGYEDÜL (a Labrisz „Cenzúra Múzeum” c. projektjének része)

archív fotók & mozgóképfilm performansz, ~4' loop, 2024

Lesbian spaces x Márta Ladjánszki:

ALONE (as part of the “Censorship Museum” Project by Labrisz)

archival photos and video performance ~4' loop, 2024

12.

Részletek a „Labrisz 25: vetítés és beszélgetés” a 12. LMBT Történeti Hónap programjának hanganyagából
hangfelvétel, [~50'] 2024

Excerpts from the audio recording of the event “Labrisz 25: photo slideshow and roundtable”, within the programme of the 12th LGBT History Month in Hungary
audio recording, [~50'] 2024

13.

Labrisz 25 jubileumi zine

speciális folyóirat lapszám, 2024

A kiállítás ideje alatt, annak egyik programjaként jön létre, a kiállításban ezután lesz tárgyi dokumentumként megtekinthető.

Labrisz 25 anniversary zine

special issue, 2024

This special issue of the zine will be created as one of the events of the exhibition, and it will be available as an exhibition item afterwards.

OKTATÁSKULTÚRA

OKTATÁS ÉS KULTÚRA EDUCATION AND CULTURE

14.

Labrisz-könyvek – válogatás az Egyesület saját kiadású köteteiből
könyvpéldányok, 2000-2020

Labrisz Books – selection of publications by Labrisz
copies of volumes, 2000-2020

15.

Eltitkolt évek könyvbemutató, Gödör Klub, Budapest
mozgóképfilm dokumentáció, 10'53", 2011

Secret Years book launch event, Gödör Club, Budapest
video recording, 10'53", 2011

16.

Meseország mindenkié beszélgetés, Margó Feszt
mozgóképfilm dokumentáció, 48'43", 2020

A Fairytale for Everyone roundtable, Margó Feszt, Budapest
video recording, 48'43", 2020

17.

Dúró Dóra darál – egy politikai performansz esettanulmánya
mozgóképfilm dokumentáció & animáció, 41" & 50", 2020

Dóra Dúró is shredding – a case study of a political performance
video documentation & animation, 41" & 50", 2020

18.

Melegség és megismerés – pedagógiai felvilágosító program a 2000-es évek Magyarországon (politikai esettanulmány II.)
dokumentumok a Labrisz herstory állományából, 2001-2003

Getting to Know LGBT People – a school-based education program in the 2000s in Hungary (political case study no. 2)
documents from the Labrisz herstory archive, 2001-2003

19.

„Időtálló leszbikusok” interjúsorozat
(Kövesi Györgyi emberi jogi nevelővel és Rédei Dorotttyával, a Labrisz ügyvezető elnökével)
mozgóképfilm, 09'24" & 13'16", 2024

“Timeless Lesbians” – interview series
(with human rights educator Györgyi Kövesi and Dorotttya Rédei, Executive Director of Labrisz)
video recordings, 09'24" & 13'16", 2024

HU A Melegség és megismerés (MM)

program 2000-ben indult, miután a Labrisz három tagja részt vett egy amerikai tanulmányúton ahol inspirációt nyert egy LMBT-fókuszú iskolai elfogadás-növelő programtól. Az MM egy nem-formális oktatási program, amely önéletrajzi alapú, interaktív pedagógiai módszereket alkalmazó foglalkozásokat kínál iskoláknak. Indulásakor politikai támadások érték, amelyek időről időre megismétlődtek. A foglalkozásokat éves tréningeken felkészített önkéntesek tartották. 2007-ben a Szimpozion Egyesület csatlakozott a programhoz; a két szervezet közösen koordinálta az MM-et. A program része volt a 2005-ben alakult és 2008-tól az MM vezetői által irányított **Civil Kurácsi** programnak is, amelyben 8-10 civil szervezet együtt, „csomagban” kínált különböző emberi jogi témájú iskolai foglalkozásokat. Az MM program később csatlakozott az **Emberi Jogi Nevelők Hálózatához (EJHA)**, amelynek a Labrisz és a Szimpozion alapítótagjai voltak. A 2010-es évek közepétől a program iskolákba eljutásának lehetőségét a regnáló hatalom a közoktatási törvény változtatásain keresztül korlátozta, majd a 2021-es „gyermekvédelmi” törvénnyel gyakorlatilag ellehetetlenítette. A programot emiatt 2023-ban a Labrisz megszüntette, és elindította a **Tabuk Nélkül** oktatási programot, amely a középiskolás diákok helyett az iskolás gyerekekkel és fiatalokkal foglalkozó pedagógusoknak és isko-

lai szakembereknek, valamint szülőknek kínál tréningeket, amelyek segítséget nyújtanak az LMBTQ+ emberekkel kapcsolatos témák iskolai kezelésében, feldolgozásában.

A Labrisz megalakulása után nem sokkal, 2000-ben elindítottuk a **Labrisz-könyvek** sorozatot. Elsőként a **Leszbikus tér/erő** (2000) című esszékötet jelent meg, amelyben lesbikus történelemről és politikáról, identitásról, előbújásról, a lesbikusság médiabeli, irodalmi és politikai reprezentációjáról szóló esszék olvashatók magyar és angolszász szerzőktől. Ezt követte a **Szembeszél** (2001), lesbikus témájú szépirodalmi szövegekkel, angolszász írók, költők szövegeinek fordításaival és magyar szerzők íásaival. A **Már nem tabu** című tanári kézikönyv (2002) a Melegség és megismerés programhoz kapcsolódott. Az **Előhívott önarcképek** című kötet (2003) lesbikusok levél- és naplórészleteit, önéletrajzi írásait tartalmazza a „kezdetektől” napjainkig. Az **Eltitkolt évek** című interjúkötet (2011) a Labrisz lesbikus herstory projektjének része, amelynek keretében olyan nőket szólaltatunk meg, akik a rendszerváltás előtt próbálták lesbikusként elfogadni önmagukat, és kapcsolatokat, közösségeket keresni. 2009-ben mutattuk be az azonos című dokumentumfilmet. A **Még mindig tabu?** című oktatási segédanyag (2018) a 2002-es kötet folytatása, amely elsősorban pedagógusoknak kínál segítséget LMBTQ+ témák iskolai feldol-

gozásához. A **Meseország mindenkié** című kötetben (2020) ismert mesék újraírt változatait alkották meg a szerzők olyan hősökkel, akik valamilyen stigmatizált vagy kisebbségi csoporthoz tartoznak. A mesékhez foglalkozástervek és képzési anyagok is készültek.

EN The **Getting to Know LGBT** education programme (GKLP) was launched in 2000, after three members of the Labrisz team took part in a study trip to the US and were inspired by an LGBT-focused school programme. GKLP is a non-formal education programme that offers sessions to schools using personal stories and interactive pedagogical methods. At its launch, it was subject to political attacks which have been repeated from time to time. The sessions were delivered by volunteers trained at annual training sessions. In 2007, Szimpozion Association joined the programme; the two organisations jointly coordinated GKLP from then on. GKLP was also part of the **Civic Courage** programme, established in 2005 and managed by the GKLP leadership from 2008, in which 8-10 NGOs offered a “package” of school sessions on various human rights topics. GKLP later joined the **Human Rights Educators Network (EJHA)**, of which Labrisz and Szimpozion

became founding members. Starting in the mid-2010s, the programme's access to schools became more and more limited by the ruling government through changes to the Public Education Act, and then made virtually impossible by the 2021 "Child Protection" Act. As a result, in 2023, Labrisz discontinued the programme and launched the new **Without Taboos** education programme, which offers training to teachers and school professionals working with children and young people in schools, as well as parents, to help them deal with and process issues related to LGBTQ+ people in schools.

Shortly after Labrisz was founded, we launched the **Labrisz Books** series in 2000. The first book was **Lesbian Space/Power** (2000), a collection of essays on lesbian history and politics, identity, coming out, and the representation of lesbianism in media, literature and politics by Hungarian and Anglo-Saxon authors. This was followed by **Headwind** (2001), with literary texts on lesbian themes, translations of texts by Anglo-Saxon writers and poets, and writings by Hungarian authors. The teachers' handbook **No Longer a Taboo** (2002) was linked to the Getting to Know LGBT People school programme. The volume **Developed Self-Portraits** (2003) contains lesbian letters, diaries and autobiographies from the 'beginning' to the

present day. The book of interviews entitled **Secret Years** (2011) is part of Labrisz's lesbian herstory project and features women who tried to live as lesbians and seek relationships and communities before the democratic regime change. In 2009 we produced the documentary film of the same title. **Is it Still a Taboo?** (2018) is the follow-up to the 2002 volume, offering teachers methodological support for addressing LGBTQ+ issues in schools. In **A Fairytale for Everyone** (2020), the authors created rewritten versions of well-known fairy tales with heroes who belong to stigmatised or minority groups. Lesson plans and training materials were developed for teachers to help them use the stories for human rights education.

Másság az iskolában
Újra pénzben megvitatják a homoszexualitást

Legyen egyéni vagy közösségi kezdeményezés, a homoszexualitás az iskolákban mindig is jelen volt, és jelen is lesz. A homoszexualitás nem betegség, nem elváltozás, hanem egy természetes és sokszínű emberi jelenség. Az iskolákban a homoszexualitás megvitatása nemcsak a tanulóknak, hanem a tanároknak is fontos lehet. A homoszexualitás megvitatása az iskolákban nemcsak a tanulóknak, hanem a tanároknak is fontos lehet.

Kétes felvilágosítás
Ekes Dóra: Nemcsak a leszbikusok, hanem a heteroszexuálisok is

A felvilágosítás nemcsak a leszbikusok, hanem a heteroszexuálisok is fontos lehet. A felvilágosítás nemcsak a leszbikusok, hanem a heteroszexuálisok is fontos lehet. A felvilágosítás nemcsak a leszbikusok, hanem a heteroszexuálisok is fontos lehet.

Nem akarnak leszbí leckét

Az iskolákban nem akarnak leszbí leckét. Az iskolákban nem akarnak leszbí leckét. Az iskolákban nem akarnak leszbí leckét.

AKTIVIZMUS

IV AKTIVIZMUS, POLITIKA, ÉRDEKKÉPVISELET ACTIVISM, POLITICS, AND ADVOCACY

20.

Fotók a Labrisz herstory állományából
fotó dokumentáció, 2008-2024

**Photos from the Labrisz herstory
archive**
photo documentation, 2008-2024

22.

**Lepedofilozták a Labriszt –
véleményünk az ítéletről**
mozgóképfotó dokumentáció, 6'04", 2022

**Labrisz was called a paedophile
organisation – our opinion on the
verdict**
video recording, 6'04", 2022

21.

Tiltakozás az EMMI előtt
mozgóképfotó dokumentáció, 6'14", 2016

**Protest in front of the Ministry of
Human Resources**
video recording, 6'14", 2016

23.

Budapest Dyke March 2022
mozgóképfotó dokumentáció, 11'49", 2022

Budapest Dyke March 2022
video recording, 11'49", 2022

HU A Labrisz a kezdetektől fogva aktívan bevonódott az LMBTQ+ emberek jogainak képviselésébe. Oktatási programunk, a Melegség és megismerés, 2000-es indulása után rögtön politikai hullámokat vert a Parlamentben. Az évek során számtalan demonstráción vettünk részt, petíciókat írtunk alá, flashmobokat, tiltakozásokat, performanszokat, megemlékezéseket tartottunk nyilvános tereken. Nyíltan kiálltunk a számunkra fontos – és nemcsak leszbikusokat érintő – ügyek mellett, látható leszbikusokként csatlakoztunk más ügyekben, más szervezetek által szervezett tüntetésekhez, tiltakozásokhoz. Lobbiztunk, amikor még a kormánypolitikusok szóba álltak a velük szemben kritikus civil szervezetekkel. Kerestük, keressük az együttműködést más civil szervezetekkel, LMBTQ+ szervezetekkel, nőszervezetekkel, emberi jogi és szakmai szervezetekkel, mert együtt erősebb a hangunk. Nyílt politikai akcióink mellett közösségépítő, kulturális, művészeti és oktatási tevékenységeinken keresztül is egy igazságos, elfogadó és mindenki jog- és esélyegyenlőségét biztosító rendszerért küzdünk.

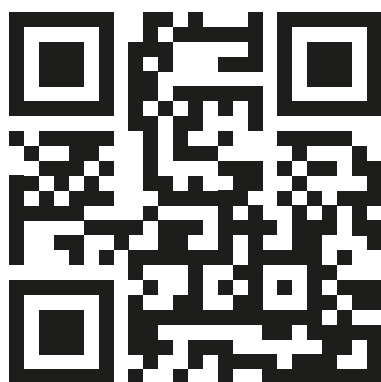
Láthatóságunkat a *Meseország mindenkié* című kötetünk megjelenése és a körülötte kialakult politikai vihar növelte meg. Hirtelen politikai szereplővé váltunk, egy LMBTQ- és nőellenes politikai hullám kellős közepén. Ez a megnövekedett negatív törvényalkotói aktivitás az

LMBTQ+ emberek törvényes megkülönböztetését és kirekesztését, jogaik megnyirbálását, és az érdekeiket védő LMBTQ+ szervezetek tevékenységeinek korlátozását hozta. Ugyanakkor a *Meseország*ot érő politikai támadások és a diszkriminatív törvények nemzetközi média- és politikai figyelmet generáltak, így nem maradtunk magunkra ebben a küzdelemben. A Labrisz itthon és nemzetközileg is elismertté vált, munkánkkal hozzájárultunk az LMBTQ+ emberek elfogadásának erősödéséhez, társadalmi megítélésének javulásához.

EN Labrisz has been actively involved in advocating for the rights of LGBTQ+ people from the very beginning. Our education programme, “Getting to Know LGBT People”, made political waves in Parliament immediately after its launch in 2000. Over the years we have participated in countless demonstrations, signed petitions, held flashmobs, protests, performances and commemorations in public spaces. We have openly stood up for issues (not only those affecting lesbians) that are important to us, and as visible lesbians we have joined demonstrations and protests organised by other NGOs on various issues. We lobbied when government politicians were still talking to NGOs who were critical towards them. We have sought and are seeking cooperation with other NGOs, LGBTQ+ organisations,

women’s and human rights organisations, and professional organisations, because together we have a stronger voice. Besides our open political actions, we are fighting for a just, accepting and inclusive system of rights and equal opportunities for all through our community-building, cultural, artistic and educational activities, as well.

Our visibility was boosted by the publication of our book *A Fairytale for Everyone* and the political storm it triggered. Suddenly, we became a political actor in the midst of an anti-LGBTQ+ and misogynist political wave. The intensified negative legislative activity has brought about the legal discrimination and exclusion of LGBTQ+ people, the curtailment of their rights, and the restriction of the activities of LGBTQ+ organisations defending their interests. At the same time, political attacks on the fairytale book and discriminatory laws have generated international media and political attention, so we are not alone in this struggle. Labrisz has gained recognition at home and internationally, and our work has contributed to the increased acceptance of LGBTQ+ people.

MŰVÉ

SZET

V MŰVÉSZET ART

27.

Válogatás a Budapesti Lesbikus
Filmbizottság filmjeiből (vetítőtér) *(vetítőtér)*
mozgóképek [91'], 2000-2006

**Selection of the films of the Budapest
Lesbian Film Committee (screening
room)**

motion pictures, [91'], 2000-2006

28.

**Takács Mária: Eltitkolt évek x
Kékszakáll-parafraízis x Ladjánszki
Márta: EGYÜTT** (a Labrisz „Cenzúra
Múzeum” projektjének része)
*mozgóképek & movie performance installáció,
~10' loop, 2008/2024*

**Mária Takács: Secret Years x
Bluebeard paraphrase x Márta
Ladjánszki: TOGETHER** (as part of the
“Censorship Museum” Project by Labrisz)
*video & movie performance installation,
~10' loop, 2008/2024*

29.

Takács Mária: Eltitkolt évek (2009)
*QR-kóddal beolvasható, online
megtekinthető dokumentumfilm, 87'24”,
2009*

Mária Takács: Secret Years (2009)
*documentary film, accessible online through
QR code, 87'24”, 2009*

24.

**A Budapesti Lesbikus Filmbizottság
(2000-2006)**
*dokumentumok, tárgyak a Labrisz herstory
állományából és Takács Mária gyűjtéséből,
2000-2006*

**The Budapest Lesbian Film Committee
(2000-2006)**
*documents and objects from the Labrisz
herstory archive and the private collections
of Mária Takács, 2000-2006*

25.

**Labrisz x Garadnay Berta:
XX Generációk (fotókiállítás, 2020)**
nagyított, kasírozott fotók, 2020

**Labrisz x Garadnay Berta:
XX Generations
(photo exhibition, 2020)**
magnified and mounted photos, 2020

26.

**Részletek a „Labrisz 25: vetítés és
beszélgetés” a 12. LMBT Történeti
Hónap programjának hanganyagából**
hangfelvétel, [~10'], 2024

**Excerpts from the audio recording
of the event “Labrisz 25: photo
slideshow and roundtable”, within
the programme of the 12th LGBT
History Month in Hungary**
audio recording, [~10'], 2024

HU 2000-ben alakult meg, ekkor készült el az alkotógárda első filmje, a *Mihez kezdjen egy fiatal lesbikus a nagyvárosban?* című kisfilm. A debütálás után további amatőr és profi filmek, a Labrisz Egyesület tagjai és barátai csatlakoztak a Filmbizottsághoz. Szabadon lehetett rendezni, operatörködni, vágni, színészkedni. Az évek során az állandó tag Takács Mária mellett Kocsis Eszter (Muszter), Katrin Kremmler, Timár Magdi, Horváth Noár, Nagy Szilvi, Dudás Dorottya, Csillag Bea, Reisch Éva tették hozzá a magukét a bizottság munkájához. A Filmbizottság alakulásától kezdve együttműködött a Labrisz Egyesülettel. Céljuk egyrészt az egyesület programjainak dokumentálása volt, másrészt a tágabb meleg és lesbikus vonatkozású események megörökítése, illetve lesbikus témájú rövid és egész estés játékfilmek, dokumentumfilmek létrehozása. De az első LMBT fesztiválok promo videóit is a Filmbizottság készítette. Filmjei szerepeltek a hazai LMBT Fesztivál (ma Budapest Pride) filmes repertoárjában, de európai és amerikai lesbikus filmfesztiválokon is, Prágától Zürichen át Sydney-ig és San Franciscóig.

6 év alatt 10 film készült:

Mihez kezdjen egy fiatal lesbikus a nagyvárosban?

(kisjátékfilm, 14 perc, r.: Katrin Kremmler 2000)

A rózsaszín vadászgörény

(játékfilm, 50 perc, r.: Katrin Kremmler, 2003)

Pusztá Cowboy

(kisjátékfilm, 10 perc, r.: Katrin Kremmler, 2004)

Merlin Farsang

(dokumentumfilm, 10 perc, készítő: Muszter – Takács Mária, 2004)

Nem szabad

(videóklip, 5 perc, készítő: Noár – Muszter, 2004)

Kegyetlen nő harci kutyával

(kisjátékfilm, 13 perc, r.: Timár Magdi, 2004)

Eklektika Tánciskola

(dokumentumfilm, 17 perc, r.: Takács Mária, 2004)

Zarándoklat a Kecskerúzs földjére

(dokumentumfilm, 36 perc, készítő: Timár Magdi, Gordon Agáta, Takács Mária és a zarándokok, 2005)

Elsőbálozók

(dokumentumfilm, 25 perc, r.: Muszter, 2005)

A fásli, a zokni és a szőr

(kreatív dokumentumfilm, 35 perc, r.: Dédé, Muszter, Noár, Mari, 2006)

EN The Budapest Lesbian Film

Committee (2000-2006)

was founded in 2000, when the first film by the Committee was made. After its debut, other amateur and professional filmmakers, members and friends of Labrisz joined the Film Committee. They were free to direct, shoot, edit and act. Over the years, besides the permanent member Mária Takács, Eszter Kocsis (Muszter), Katrin Kremmler, Magdi Timár, Noár Horváth, Szilvi Nagy, Dorottya Dudás, Bea Csillag and Éva Reisch contributed to the work of the Committee. The Film Committee had been working with Labrisz since its inception. Their aim was to document the Association's programmes and LGBT events on the one hand, and to create short and feature-length films and documentaries on lesbian themes, on the other hand. The Film Committee produced the promo videos for the first LGBT festivals, as well. Its films were featured in the film repertoire of the Hungarian LGBT Festival (now Budapest Pride), but also in European and American lesbian film festivals from Prague to Zurich, from Sydney to San Francisco.

In 6 years 10 films have been made:

What's a young lesbian to do in the big city?

(short, 14 min, dir.: Katrin Kremmler 2000)

The Pink Ferret

(feature film, 50 min, dir.: Katrin Kremmler, 2003)

Pusztá Cowboy

(short, 10 min, dir.: Katrin Kremmler, 2004)

Merlin Farsang

(documentary, 10 min, by Muszter and Mária Takács, 2004)

Not Free

(video clip, 5 min, produced by Noár and Muszter, 2004)

Cruel Woman with a Fighting Dog

(short feature, 13 min., dir.: Magdi Timár, 2004)

Eklektika Dancing School

(documentary, 17 min, dir.: Mária Takács, 2004)

Pilgrimage to the Land of the Goat Rouge

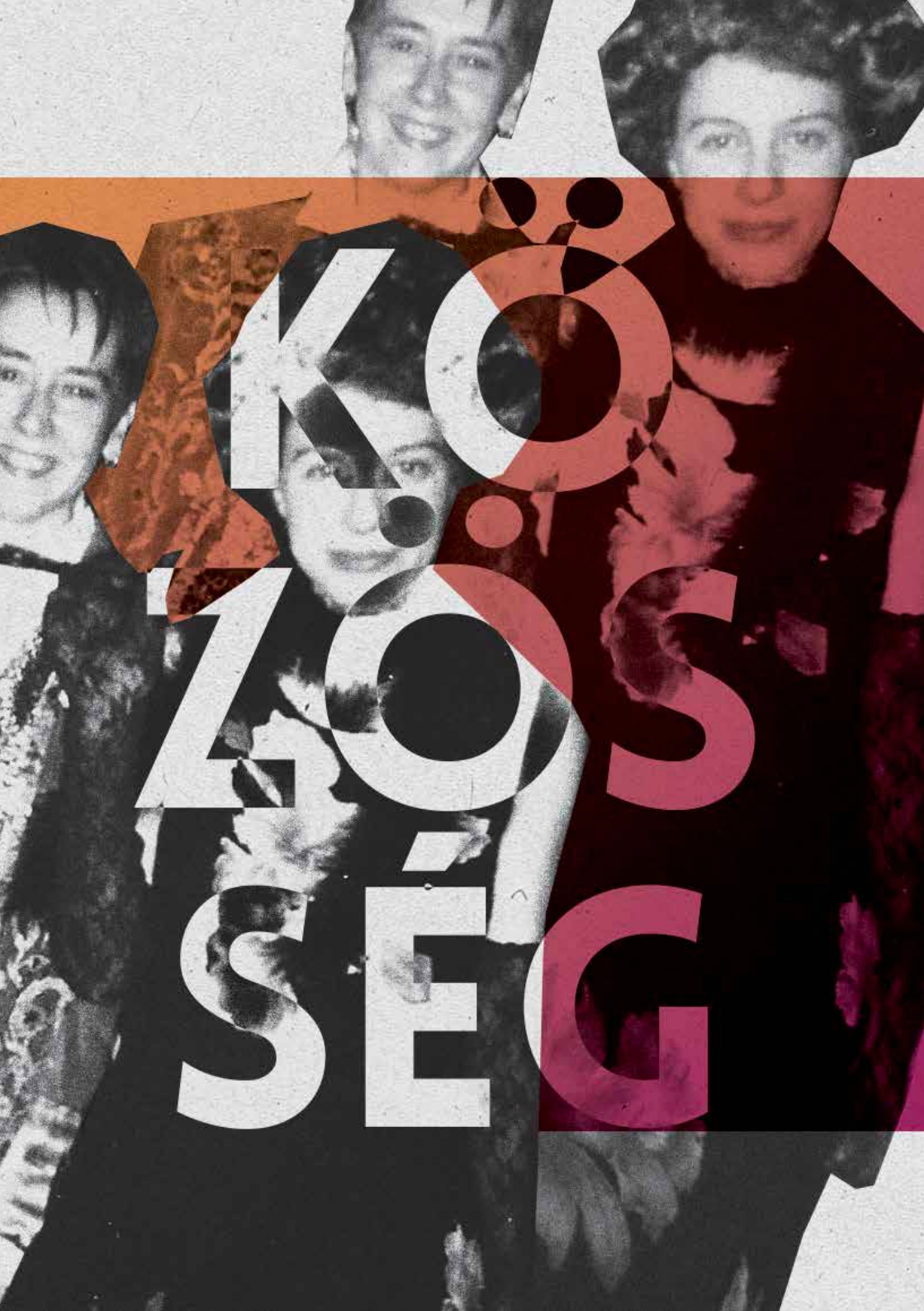
(documentary, 36 min, by Magdi Timár, Agáta Gordon, Mária Takács and the pilgrims, 2005)

Debutants

(documentary, 25 min, dir.: Muszter, 2005)

Bandage, Socks and Hair

(creative documentary, 35 min., dir.: Dédé, Muszter, Noár and Mari, 2006)

KÖ
ZÓ
SÉG

30.

**Gobbi Hilda filmklub, Labrisz
Farsang, LIFT Fesztivál, Pink Csikk
zenekar, zárándoklatok – fotók a
Labrisz herstory állományából**
fotódokumentáció, 2000–2023

**Gobbi Hilda Film Club, Labrisz
Carnival, LIFT Festival, Pink Csikk
Band, Pilgrimages – photos from the
Labrisz herstory archive**
photo documentation, 2000–2023

31.

**Gobbi Hilda filmklub, Labrisz
Farsang, LIFT Fesztivál, Pink Csikk
zenekar, zárándoklatok – videók a
Labrisz herstory állományából**
mozgóképfotódokumentáció, 2000–2023

**Gobbi Hilda Film Club, Labrisz
Carnival, LIFT Festival, Pink Csikk
Band, Pilgrimages – photos from the
Labrisz herstory archive**
video documentation, 2000–2023

29.

**Gobbi Hilda filmklub, Labrisz
Farsang, LIFT Fesztivál, Pink Csikk
zenekar, zárándoklatok – válogatás a
Labrisz herstory állományából**
dokumentumok, tárgyak, 2000–2023

**Gobbi Hilda Film Club, Labrisz
Carnival, LIFT Festival, Pink Csikk
Band, Pilgrimages – selection from
the Labrisz herstory archive**
documents and objects, 2000–2023

HU Egyedül nem megy...
Közösségben viszont
erősek vagyunk. A Labrisz
alapvető célja, hogy biztonság-
os teret teremtsen leszbikus
társnőinknek, és ehhez igyek-
szünk tartalmas programokat
szervezni. Az internet előtti
időkben sokkal nehezebben
lehetett rátalálni erre a kö-
zegre, ma viszont rendelkezé-
sünkre állnak olyan kommu-
nikációs eszközök, amelyekkel
könnyen elérhetjük azokat,
akik szeretnének leszbikus
közösségben lenni. Nagyon
változatos a korosztályi pa-
letta, az érdeklődési körök,
de közösen csinálni, alkotni,
beszélgetni nagyon vonzó.
Sokfélék vagyunk, és sokfélék
a programjaink. A (majdnem
30 éve létező) Labrisz-esten
LBTQ nőket érintő témákról
beszélgetünk, a Gobbi Hilda
filmklubon leszbikus-femi-
nista filmeket vetítünk és
vitatunk meg, a Pikk Dáma
játéklklubon játszunk, a nem-
régiben indult horgolókörön
horgolunk, a Rokka íróműhe-
lyen költők segítségével dol-
gozunk saját írásainkon. 2005
óta évente megszervezzük a
LIFT-et, a Leszbikus Identitá-
sok Fesztiválját. Farsangi bu-
lijainkon rendszeresen fellép
papírgitárjaival a Labrisz-ta-
gokból és barátaikból álló
Pink Csikk zenekar. Időnként
pedig zárándoklatokat tar-
tunk a magyar leszbikus hers-
tory jelentős helyeire.

EN One cannot do it alone... But we are strong as a community. One of Labrisz's main goals is to create a safe space for our fellow lesbians, and we strive to offer meaningful programmes to make that happen. In the pre-internet days, it was much harder to connect with lesbians, but today we have the communication tools to reach those who wish to be in a lesbian community. The range of age groups and interests is very diverse, but doing things, creating and talking together is very attractive. We are diverse, and we have diverse programmes. At the Labrisz Evenings (for almost 30 years) we discuss issues affecting LGBTQ women, at Gobbi Hilda film club we screen and discuss lesbian-feminist films, at the Queen of Spades club we play games, at the recently launched crochet circle we crochet, at the Rokka writing workshop we work on our own writings with the help of poets. Since 2005, we have been organising the annual Lesbian Identities Festival (LIFT). At our carnival parties, the band Pink Csikk, starring Labrisz members and their friends, regularly play their paper guitars. And from time to time we make pilgrimages to significant venues in Hungarian lesbian herstory.

IMPRESSZUM IMPRINT

A dokumentumokat az Egyesület archívumi állományából válogatta:

Borgos Anna, Rédei Dorottya, Szűcs Réka, Takács Mária, a Labrisz herstory munkacsoportjának tagjai.

Fotók: © Breznyik János, Erdélyi Tea, Garadnay Berta, Szabó Judit Erzsébet, Szilágyi Lenke, Takács Bencze Gábor, Takács Mária, Fortepan, Háttér

Szövegek, fordítás: Borgos Anna, Kristófy Mária, Rédei Dorottya, Sándor Bea, Takács Mária

Grafikus: Lisztes Eszter

Design: Petrekovits Márton, Kanicsár Ádám András (GMP)

The exhibition items were selected from the Labrisz herstory archives by Anna Borgos, Dorottya Rédei, Réka Szűcs, Mária Takács, members of the Labrisz herstory working group.

Photos: © János Breznyik, Tea Erdélyi, Berta Garadnay, Judit Erzsébet Szabó, Lenke Szilágyi, Gábor Takács Bencze, Mária Takács, Fortepan, Háttér

Texts and translations: Anna Borgos, Mária Kristófy, Dorottya Rédei, Bea Sándor, Mária Takács

Graphic design: Eszter Lisztes

Design: Márton Petrekovits & Ádám András Kanicsár

© 2024 Labrisz Leszbikus Egyesület

További Labrisz-mozgóképek a youtube-on

More Labrisz videos on youtube

A herstory-állomány bővülő online tartalmai

The growing online content of the herstory archive

PROGRAMOK A KIÁLLÍTÁS IDEJE ALATT EVENTS DURING THE EXHIBITION

24.11.09. 18:00

Vernisszázs. A kiállítást megnyitja **Antoni Rita** nőtörténész.

Kísérőesemény: Harsányi Réka – Szűcs Dóra Ida: *Nina* – biofeedback performansz

Vernissage. The exhibition will be opened by **Rita Antoni**, women's historian.

Accompanying event: Bálint Bolcsó – Réka Harsányi – Dóra Ida Szűcs: *Nina* – biofeedback performance

24.11.15. 18:00

Gobbi Hilda filmklub „extra”: filmvetítés: Orla Egan: *Loafers* című dokumentumfilmje, magyar, mexikói, portugál tematikus rövidfilmek és női filmes kerekasztal Takács Mária filmrendező, az egykori *Budapesti Lesbikus Filmbizottság* alkotója vezetésével.

Gobbi Hilda film club “extra”: screening of Orla Egan's documentary *Loafers*, Hungarian, Mexican and Portuguese thematic short films, and women's film roundtable led by Mária Takács, filmmaker and member of the former *Budapest Lesbian Film Committee*.

24.11.21. 18:00

Labrisz 25 jubileumi lapszám mint zine: feminista/aktivista/leszbikus zine-készítő workshop Hegedűs Nóra, zineszter, a *Kiegész*, *Felesleges* és a *Háttérzaj* zine (meg)alkotójának vezetésével, és emlékező beszélgetés az egykori Labrisz-lapszámok szerzőivel.

Labrisz 25th anniversary issue as a zine: feminist/activist/lesbian zine-making workshop led by Nóra Hegedűs, zinester, (re)creator of the zines *Burnout*, *Irrelevant* and *Background Noise*, and a commemorative talk with the authors of the former *Labrisz* issues.

Tematikus kiállítás-vezetések a Labrisz Egyesület herstory archívumának munkatársaival.

Thematic guided tours offered by the staff of the Labrisz herstory archive.

24.11.24. 18:00

Finisszázs és záró performansz

Finissage and closing performance

PARTNEREK, TÁMOGATÓK

2B Galéria, EuroCentralAsian
Lesbian* Community (EL*C),
Embassy of Ireland,
Háttér Társaság,
Outright International, Stern
Stiftung

PARTNERS AND SUPPORTERS

2B Gallery, EuroCentralAsian
Lesbian* Community (EL*C),
Embassy of Ireland, Háttér
Society, Outright International,
Stern Stiftung

EL*C

Ambasáid na hÉireann | An Ungáir
Embassy of Ireland | Hungary
Irország Nagykövetsége | Magyarország

**OUTRIGHT
INTERNATIONAL**

stern

